נעהמט זיך דאס לעבען כדי צו העל־פען דעם ערשטען מאן

יונגע פרוי דרייסיג יאהר אלט באגעהט זעלבסטמארד. — טויט רופט ארויס גרויס טרויער ביי דער גאנצער פאמיליע. — לאזט איבער צעהן טויזענט דאלאר פאר דעם מאן וועלכען זי האט געהאסט, שטארבט יונג, כדי דער מאן זאל בלייבען לעבען.

פון ה. מ. קירשענבוים

א קורצע שטיקעל נייעס אין אונ־זער צייטונג פון די ערשטע טעג פון יוני האט דערצעהלט די לעזער פון „זשור־נאל", וועגען א באגאנענעם זעלבסט־מארד פון א יונגע אידישע פרוי וועלכע איז געווען פארהייראט צו א רייכען הינען סוחר.

די פרוי איז געווען פארהייראט צום צווייטען מאהל. געלעבט מיט איהר מאן דריי יאהר צייט, און ווי שכנים דערצעהלען האט דער מאן פאר איהר גע־טון אלעס מעגליכעס, צו מאכען איהר לעבען וואס שעהנער, וואס אינטערע־סאנטער.

איהר טויט האט ניט נאר ארויסגע־רופען גרויס טרויער ביי דער פאמיליע, נאר אלע וועלכע האבען איהר געקענט, האבען א צייט לאנג גערעדט פון די מעלות פון דער פרוי, פון דעם גוטען מאטעריעלען צושטאנד פון דער פאמי־ליע, און פיעלע פון זיי האבען אויף פרוי־בירט צו דערגעהן דעם סוד פון איהר פלוצלימדיגען טויט

די פאמיליע האט אבער געשווייגען, יעדער פון זיי האט געטרויערט באזונ־דער, און דער מאן נאך נאר א יונגער ערפאלגרייכער געשעפטס מאן, האט די ערשטע וואך נאך איהר טויט פארטויפט דאס געשעפט, און איז אפגעפאהרען פון שטארט.

נאר נאהענטע שכנים האבען גע־וואלט עטוואס אויסגעפינען וועגען דער געהיימניס. זיי האבען פרובירט פארשי־דענע מיטלען אבער אהן ערפאלג. דריי־סיג טעג נאכ'ן טויט האט מען געפעענט איהר צוואה, און דארט האט מען זיך דערוואוסט עטוואס וואס האט פארארד־זאכט א געוואלדיגע סענזאציע אין פיע־לע אידישע הייזער, וואו מען האט די פרוי געקענט.

אין דער צוואה איז פאראן א פונקט, אז די עצתן טויזענט דאלאר וועלכע זי האט אין באנק אויף איהר נאמען זאלען איבערגעגעבען ווערען צום ערשטען מאן.

קיין אנדערע איינצעלהייטען ווי אויך קיין אנדער ברעף פאר באראכט־נונג פון איהר טאט איז ניטא. די פא־מיליע אבער וועלכע זוכען זעלבסט צו לעזען דאס רעטעניש האבען פאר אונז אויפגעדעקט א טייל פון דער באהאל־טענער טראגעדיע.

מרס. ש. איז געווען א שעהנע לעבענסלוסטיגע מיידעל, געקומען פון כארקאוו איז זי אלס אן אכט יעהריג קינד. זי האט געהאט געענדיגט פאבליק סקול, און וועלעגדיג פארזעצען איהר לערנען איז איהר די מוטער געשטארבען.

דער פאטער האט דאמאלס גע־וואוינט אין א קליין שטעדטעל אין אנ־טאריא. זי איז געווען דאס עלטסטע מיידעל, האט ער איהר אויסגעגעבען פון די ביכער און געהייסען אז זי זאל איהם צו העלפען אין געשעפטס, און פלעגט אויספאסען אויף די איבעריגע קינדער.

דאס יונגע מיידעל איז געווען ערנערין. זי האט באקומען געוויסענסביסע דער־פאר וואס זי האט זיין לעבען רואיגירט און גענומען טראכטען פלעגער ווי אזוי איהם צו העלפען.

מיט גרויס מיה איז איהך געלונגען איהם צו באאיינפלוסען, אז זיי זאלען זיך זעהען. זי האט איהם געאפערט א גע־וויסע סומע געלט ער זאל צוריק ווערען געלבסטשטענדיג. ער האט זיך אבער אויסגעלאכט פון איהר, אזוי אז זי האט מיט איהם נאר ניט געקענט טון.

איהר לעבען האט גענומען ווערען פינסטערער, זיין מו'ראל'דיגע האלטונג האט גענומען ווידקען אויף איהר לעבען. זיין אונמענשליכע האנדלונג האט גענר־מען אריינלאזען טראפענס גיפט, אין איהר פרעהליכען לעבען. זי האט טעגליך געזעהען ווי א מענשענס לעבען ווערט פארלוירען צוליעב איהר.

זי האט זיך געפיהלט די שולדיגע, און ווידער אמאהל האט זי פרובירט גוט מאכען איהר פעהלער מיט געלט. ער האט אבער צוריקגעוויזען יעדען פארלאנג איהרען.

זי האט מיט איהם נאר ניט געקענט טון. זי האט אבער ניט געקענט אויס־האלטען זיינע פינסטערע בליקען, און באשלאסען צו מאכען א סוף צו איהר לעבען.

זי האט פארמאגט געלט וואס איהר פאטער האט איהר געגעבען. זי האט אויף שטילערהייט פארקויפט איהרע דיי־מאנדס און אלע איהרע מתנות, געמאכט געלט פון יעדער זאך, און נאכדעם ווי זי האט אנגעשריבען איהר צוואה, אז זי לאזט צעהן טויזענט דאלאר פאר דעם מאן וועלכען זי האט רואיגירט איז זי באגאנגען זעלבסטמארד.

די טראגעדיע איז נאך ניט פארענ־דיגט. ערשט איצט מיט איהך טויט הויבט זיך אויף דאס ניי אן א טרא־געדיע פון ביידע מענער וועלכע האבען בלינדערהייט געליעבט א שעהנהייט אבער זיינען ביטער ענטוישט געווארען.

מיט דער בייטש אין דער האנט איז ער ארונטערגעלאפען דעם ערשטען צימער. האט א ריס געטאן די טיר, און איז אריין אין קלענערען צימער וואו ס'זענען גע־שטאנען די בעטען. ער האט א שליידער געטאן די בייטש אן דער ערד, ארויס־זעצענדיג צווישען די ציין —

— א כפרה! אין דר'ערד זאל עס נעהן... פארברענט זאל עס ווערען... צו־זאמען מיט מיר...

ער האט זיך צוגעזעצט אויף א ראנד פון א בעט, פארבאהאלטענדיג דעם קאפ צווישען די הענט. ער איז אבער באלד אויפגעשפרונגען, האט אראפגעריסען די היטעל פון קאפ און האט עס מיט דער גאנצער קראפט א זעץ געטאן אין דער ערד.—

— אז שטארבען זאל איך! פגר'ן... איך וויל ניט מעהר...

ער האט דערשפירט ווי ס'ווערט איהם ענג אין דעם אנטוביכ — האט ער פאנאנדערגעריסען דאס וואטאווע וועס־טעל, האט פאנאנדערגעריסען דאס העמד. האט אויסגעשטעלט די ברוסט —

— נא! א דונער זאל מיך טרע־פען... אט א דא"א!...

אבער גרינגער איז איהם ניט גע־וואהרען, האט ער זיך אנגעכאפט פאר די האר פון קאפ, און האט מיט'ן קאפ אנ־געהויבען צו שלאגען אין וואנט.

פלוצלונג האט ער זיך אויסגע־דרעהט, האט זיך געגעבען א ציה אויס איבער דער פארלאנג, אויסשטרעקענדיג די הענט ווי אויף ארומצוגעהמען אין צו־דריקען זי צו זיך, נאר ניט געפיינענדיג די עקען — האט ער די הענט צוזאמענ־גענומען אונטער'ן ברוסט, און האט מיט דעם שטערען אנגעהויבען רייבען די פארלאנג הין און צוריק.

נאכדעם האט ער ארויסגעצויגען די הענט, און ניט אויפהויבענדיג זיך, האט ער ווידער אנגעהויבען רייסען די האר פון קאפ, וואיעדיג אויפ'ן נאנצען קול.

— א—הא! א"א! א"א...

אין צווישען דעם וואיען, האבען זיך עצוינגע טענות, אפגעריסענע, אהן א צו־אמענהאנג —

— א"א! פארוואס? וואס וויל ער פון מיר? הא"א... וואלט זי מיר גע'סמ'ט, וואלט איך א מיתה משונה איינגענומען. — א"א... פארוואס האט זי געלאכט? זינגערעדט, פארוואס האט זי געלאכט? — פגר'ן זאל איך! א"א... וואלט אויף זיי א פגירה געקומען, א שרפה אויפ'ן פערד און וואגען!... ווער בין איך. נאט! — ווער בין איך!... איך האב איהר גע־זאגט: שיכעלאך וועל איך דיר קויפען, א פריצטע וועסטל זיין, און וועל דערד־וואגען אויספוצען, און וועל דיר פאר־טאג אין וואלד פיהרען... א"א! א"א הא"א!...

א"א... די' מאמע איז קראנק — מין איך שולדיג... און דער טאטע אין אלט — בין איך אויך שולדיג..

ער איז א ווייל שטיל געבליבען. און נאכדעם צוריק אנגעהויבען—

— איך האב געזאגט: איך וועל דיר אין וואגען אויסבעטען, און די וועסטס ווי א פריצטע ליגען אין הערען ווי די פויגעלאך זינגען, ווי פערד הירזשען, וועסטס זעהן ווי דער פרימארגען פאר־נעהמט זיך. און ווי דער פרימארגען פאר־שפאנען, און וועל זיי לאזען אויפ'ן פעלד פיהרען זיך... און איך וועל זיך אויף דער ערד לייגען, ביים וואגען, און וועל־טראכטען: מיין פריצטע ליגט, און הערט ווי די פויגעלאך זינגען, ווי פערד הירז־זשען, קוקט ווי דער פרימארגען פאר־נעהמט זיך.

פארוואס! פארוואס האט זי גע־הערט, און צו מיר געלאכט — א פאפ־לעקציע זאל מיר דא טרעפען, אויף דעם ארט!

איך האב איהר געזאגט: פארטאג, ווען די שטערען וועלען נאך זיין אין הימעל — וועל איך דיך פיהרען אויף אן אפענער לאנדקע, אויפ'ן ברעג פון א שטע־הענדיגען וואסער — דארט הערט מען ווי די זשאבעס שילטען, און מען זעהט ווי דער טוי חויבט זיך אויף פון די שפי־צען גראז. אבער ווען די זון וועט ארויס אויפ'ן הימעל, און מען וועט דערהערען די רעדער פון ערשטען פייער — פיהר איך דיך אוועק אין מיטען וואלד, אין טיפען וואלד... דו וועסט דיר זיצען אויף דעם וואגען, און איך וועל ליגען אונ־טער'ן וואגען, און טראכטען: מיין פריצ־טע זיצט אויפ'ן וואגען, אין מיטען טי־פען וואלד...

פארוואס! פארוואס האט זי מיר אויסגעהערט, און געלאזען מיר האלטען פאר איהרע הענט — אפפיילען זאלען מיר די הענט, צוזאמען מיט'ן קאפ!

איך האב איהר געזאגט: און ווען די שטערען וועלען זיך ווייזען אויפ'ן הימעל — וועל איך דעם טויער עפענען, וועל די פערד פאר'ן צוים אין הויף אריינפיהרען, איך וועל דיר אויף מיינע הענט אין שטוב אריינטראגען, און זיי אויף דער ערד ביי דעם בעט לייגען, און טראכטען: מיין פריצטע ליגט און חלומ'ט... צי פון מיר?

פארוואס! פארוואס האט זי מיר אויסגעהערט, און איהר קאפ געבויגען צו מיינע אקסלען — פלאצען זאל מיר דאס הארץ! איך האלט דאס מעהר ניט אויס...

און האב איהר געזאגט: מיין שפאן וועט זיין דער בעסטער אויף דעם וועג, מיינע פערד וועלען פליהען ווי אדלערס, דער וואגען וועט זיך ניט אנרייהרען צו דער ערד. הויפענס געלט וועל איך פאר־דינען און קויפען וועל איך דיר א קלייד מיט בלומען, און שיכלאך מיט גלאנציגע שפיצען. איך וועל דיר קויפען א גרוי־סען שפיגעל, מיט א שעהנעם קאם...

— אך, פארוואס! פארוואס האט זי מיר געברענט די ליפען, פארוואס בין איך שיער צוועצט געווארען פאר גליק, און איך האב זי אויפגעהויבען אין דער לופטען ווי א פיינעלע, און צוגעדריקט צו זיך — דערדריקט זאל איך ווערען!

— א"הא"א! א"א"א! — איך האלט דאס ניט אויס, די הארץ פלאצט מיר!

און ער האט זיך אנגעהויבען צו קייקלען איבער דער פארלאנג, אין דער לענג און אין דער ברייט, וואיעדיג אלץ העכער אין שטארקער.

— א"א"א! און איך האב מיר גע־קויפט נייע שטיוועל, מיט א נייעם דע־קעל. איך האב מיר דעם פנים געוואשען מיט זייף. און א נייע לאנגע בייטש גע־קויפט מיט זילבער אויפ'ן עק...

ער האט נאך אלץ געוויינט, אבער אלץ שטילער און שטילער. ער האט זיך שוין מעהר ניט געקייקעלט איבער דער פארלאנג — נאר געלעגען אויף איין ארט, מיט'ן פנים אראפ, און די הענט אונטער'ן פנים.

עס האט זיך נאך אביסעל צייט געהערט זיין כליפען, אבער אויך דאס האט אויסגעהערט. ס'האט אויסגעזעהן ווי ער וואלט אנטשלאפען געווארען.

אין א צייט ארום האט ער זיך אויס־געזעצט, און אפגעזויפצט —

— די מאמע איז קראנק, און דער טאטע איז אלט.. די פערד זענען פאר־לאזען און דער וואגען צוטראכען...

מיינער פארהרט מיט מיר ניט די לעצטע צייט און אין שטוב פעהלט ברויט... נאט! שטארק מיין הארץ, און קרעפטיג מיך!

איך וועל ארויספאהרען, און זוכע צו פארדיגען. די ערשטע געלט וועל איך טיילען אויף ברויט און האבער. איך וועל אין אוועגס דעם וואגען פארריכטען און מיט דזשענאכטס די רעדער שמירען. די פערדלאך וועלען צו זיך קומען, וועל־לען זיי ניך פליהען, וועל איך גיכער געלט פארדיגען. און דער מאמען וועל איך רפואות קויפען,

אין שטוב איז קאלט, און דער טאט־טע האט ניט וואס אנצוטאן — א שרעק...

—און זי? זאל איהר נאט העל־פען...

ער האט מיט די הענט פארשטעלט דעם פנים, און האט נאך אמאל איבער־גע'חזר'ט:

— און זי? זאל איהר נאט העל־פען... איך ווייס איהר גוטס... איך וועל ארויספאהרען און זוכען צו פארדיגען...

ער האט זיך אויפגעהויבען, אפגע־זוכט די היטעל, אויפגעהויבען די בייטש אפגעוויישט מיט'ן ארבעל די אוי־גען, פארשפליהט די וועסטעל, און אפ־געזויפצט—

—איצטער איז מיר שוין גרינגער... און איז ארויס פון צימער, פאר־מאכענדיג היינטער זיך די טיר.

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער רעדאקטאר:—

מיט מיר א שטיקעל פלאץ צו פאר־ענטפערען עטליכע פראגעס וואס זענען געשטעלט געווארען צו די אידישע פאר־מערס.

צו אלע אידען פון קאנארע!

איך זועל זיך באנוצען מיט דעם אידישען זשורנאל און ריידען צו אלע־מען.

יעצט ווען מיר האבען זיך ריכטיג אנראנזירט, וויל איך אין נאמען פון די אידישע פארמערס פארענטפערען די וויכטיגסטע דריי פראגעס וואס אידען פון דער שטארט האבען אונז געשטעלט.

1) וואס מיינט די ארגאניזאציע פאר אידען אין אלגעמיין?

2) וועמען זאלען מיר פארטרויען אזעלכע גרויסע געלדער ווי איהר דארפט? און —

3) ווער וועט קענען גענייסען פון אזא ארגאניזאציע חוץ פארמערס?

די דאזיגע פראגען זענען, ווי גע־זאגט, אונז געשטעלט געווארען, און די אסאסיאיישן האט מיר גענעבען דאס העכסט צו געבען אויף זיי אן ענטפער.

די אידישע פארמער האבען געלי־טען צופיעל בזיון פון די יענינע איי־דזשענטס וואס האבען געבראכט אהער אידען מיט דעם באריגג צו מאכען פון זיי פארמערס, און כמעט אלע וואס זע־נען ארריינגעקומען אין לאנד אונטער א באנד צו דער רעגירונג, זענען קיין פאר־מערס ניט. און זיי האבען זייער באנד צוגעלאזט. די כאשולדיגונג איז ניט אויף די נייע אריבערגעקומענע, נאר אויף אונז וואס מיר האבען זיך ניט פאראינטערע־סירט זיי צו העלפען מאכען פאר פאר־מער און טאקע איבערצייגען דער רעגי־רונג אז אידען פארפילען זייער צוהאב. אויב די אידישע אגענטען האבען געטאן א טובה איינינע אימיגראנטען, האבען זיי יאבער פיעל געשארט אלע אידען, וויל אויף אונזער באזוך אין אטאווא, האט אונז מר. איגען, דער אימיגריישאן מיניסטער, וועלכער האט די נאנצע מאכט איבער אימיגראציע, געווארפען מיט די איבערגעלאזטע באנדס צו דע רעגיערונג. אידען זענען אלעס גרייט צו טאן אבי צו קענען אריינקומען אין לאנד, און עס האט אונז לאנג גענומען ביז מיר האבען אנגעצייגט, אז די שול־דיגע זענען מיר, ווייל מיר האבען ביז איצט גארנים געטאן צו העלפען זיי צו ווערען פארמערס, און אז אונזער ארגא־ניזאציע איז פאראנטווארטליך צו דער רעגירונג. דער חסרון ביז איצט, איז וואס די נייע אנגעקומענע זענען פון די אגענטען ניט איינגעבעטיילט געווארען אין די ריכטיגע פארמס. אויך האט דער פארמער באראפט וויסען אז די אנגע־קומענע קענען ניט קיין פארמעריי און אז מ'דארף זיי לערנען.

מיעלע אינספעקטארס האבען אויך אויסגעפונען אז די נאנצע מעשה מיט פארמעריי איז נאר געווען לפנים. און אין דער אמת'ען, האט מען פיעלע אי־מיגראנטען אריבערגעפעקעלט אין די פאראיינינגטע שטאטען. און כדי צו אויסבעסערען די איצטיגע לאגע איז גע־גרינדעט געווארען די פארמערס אסא־סיאיישאן.

די צווייטע פראגע — וועמען זאל מען פארטרויען דאס געלט? אויף דעם קען מען ענטפערען נאנץ קורץ.

קלייבט זיך אויס אנשטענדיגע, פארנאנטווארטליכע מענשען, און זאלען זיי זעהן צו יעדער צייט די ביכער, און זאלען זיי אויך פיהרען א חשבון פון יע־דער סענט, ווייל מיר וועלען שטענדיג זיין ציפרידען אז אלע זאלען וויסען וואס עס ווערט געטאן מיט דעם געלט.

עס איז שוין פיעלע מאל געזאגט געווארען אז פון יעדער אסאסיאיישאן אדער שוהל איז ערלויבט צו שיקען 2 מענשען צו אונזער קאמיטע. איך גלויב אז דאס איז זעהר גרינג, אויב איהר ווילט נאר אז די טיר פאר אידען ביי אונז אין לאנד זאל זיין אפען, און טאקע מאכען אז אידען זאלען זיך פארנעהמען מיט אנשטענדיגע פרנסות. און אויב דאס איז ניט מעהר ווי א תירוץ אויף געלט געבען, דאן וועט אונזער ספקול מוז זען זיין א קליינע, און פון די פיעלע אפליקאציעס וואס מיר האבען וועלען נאר קענען איינינג באהאנדעלט ווערען, ווייל וואס מעהר לאנד מיר וועלען האב־ען ווייל ווערט מיר קענען ברענגען מעהר

א תפילה.

פון אמן

יונגע פרוי דרייסיג יאהר אלט באגעהט זעלבסטמארד. — טויט רופט ארויס גרויס טרויער ביי דער גאנצער פאמיליע. — לאזט איבער צעהן טויזענט דאלאר פאר דעם מאן וועלכען זי האט געהאסט, שטארבט יונג, כדי דער מאן זאל בלייבען לעבען.

פון ה. מ. קירשענבוים

א קורצע שטיקעל נייעס אין אונ־זער צייטונג פון די ערשטע טעג פון יוני האט דערצעהלט די לעזער פון "זשור־נאל", וועגען א באגאנענעם זעלבסט־מארד פון א יונגע אידישע פרוי וועלכע איז געווען פארהייראט צו א רייכען הינען סוחר.

די פרוי איז געווען פארהייראט צום צווייטען מאהל. געלעבט מיט איהר מאן דריי יאהר צייט, און ווי שכנים דערצעהלען האט דער מאן פאר איהר גע־טון אלעס מעגליכעס, צו מאכען איהר לעבען וואס שעהנער, וואס אינטערע־סאנטער.

איהר טויט האט ניט נאר ארויסגע־רופען גרויס טרויער ביי דער פאמיליע, נאר אלע וועלכע האבען איהר געקענט, האבען א צייט לאנג גערעדט פון די מעלות פון דער פרוי, פון דעם גוטען מאטעריעלען צושטאנד פון דער פאמי־ליע, און פיעלע פון זיי האבען אויף פרוי־בירט צו דערגעהן דעם סוד פון איהר פלוצלימדיגען טויט

די פאמיליע האט אבער געשווייגען, יעדער פון זיי האט געטרויערט באזונ־דער, און דער מאן נאך נאר א יונגער ערפאלגרייכער געשעפטס מאן, האט די ערשטע וואך נאך איהר טויט פארטויפט דאס געשעפט, און איז אפגעפאהרען פון שטארט.

נאר נאהענטע שכנים האבען גע־וואלט עטוואס אויסגעפינען וועגען דער געהיימניס. זיי האבען פרובירט פארשי־דענע מיטלען אבער אהן ערפאלג. דריי־סיג טעג נאכ'ן טויט האט מען געפעענט איהר צוואה, און דארט האט מען זיך דערוואוסט עטוואס וואס האט פארארד־זאכט א געוואלדיגע סענזאציע אין פיע־לע אידישע הייזער, וואו מען האט די פרוי געקענט.

אין דער צוואה איז פאראן א פונקט, אז די עצתן טויזענט דאלאר וועלכע זי האט אין באנק אויף איהר נאמען זאלען איבערגעגעבען ווערען צום ערשטען מאן.

קיין אנדערע איינצעלהייטען ווי אויך קיין אנדער ברעף פאר באראכט־נונג פון איהר טאט איז ניטא. די פא־מיליע אבער וועלכע זוכען זעלבסט צו לעזען דאס רעטעניש האבען פאר אונז אויפגעדעקט א טייל פון דער באהאל־טענער טראגעדיע.

מרס. ש. איז געווען א שעהנע לעבענסלוסטיגע מיידעל, געקומען פון כארקאוו איז זי אלס אן אכט יעהריג קינד. זי האט געהאט געענדיגט פאבליק סקול, און וועלעגדיג פארזעצען איהר לערנען איז איהר די מוטער געשטארבען.

דער פאטער האט דאמאלס גע־וואוינט אין א קליין שטעדטעל אין אנ־טאריא. זי איז געווען דאס עלטסטע מיידעל, האט ער איהר אויסגעגעבען פון די ביכער און געהייסען אז זי זאל איהם צו העלפען אין געשעפטס, און פלעגט אויספאסען אויף די איבעריגע קינדער.

דאס יונגע מיידעל איז געווען ערנערין. זי האט באקומען געוויסענסביסע דער־פאר וואס זי האט זיין לעבען רואיגירט און גענומען טראכטען פלעגער ווי אזוי איהם צו העלפען.

מיט גרויס מיה איז איהך געלונגען איהם צו באאיינפלוסען, אז זיי זאלען זיך זעהען. זי האט איהם געאפערט א גע־וויסע סומע געלט ער זאל צוריק ווערען געלבסטשטענדיג. ער האט זיך אבער אויסגעלאכט פון איהר, אזוי אז זי האט מיט איהם נאר ניט געקענט טון.

איהר לעבען האט גענומען ווערען פינסטערער, זיין מו'ראל'דיגע האלטונג האט גענומען ווידקען אויף איהר לעבען. זיין אונמענשליכע האנדלונג האט גענר־מען אריינלאזען טראפענס גיפט, אין איהר פרעהליכען לעבען. זי האט טעגליך געזעהען ווי א מענשענס לעבען ווערט פארלוירען צוליעב איהר.

זי האט זיך געפיהלט די שולדיגע, און ווידער אמאהל האט זי פרובירט גוט מאכען איהר פעהלער מיט געלט. ער האט אבער צוריקגעוויזען יעדען פארלאנג איהרען.

זי האט מיט איהם נאר ניט געקענט טון. זי האט אבער ניט געקענט אויס־האלטען זיינע פינסטערע בליקען, און באשלאסען צו מאכען א סוף צו איהר לעבען.

זי האט פארמאגט געלט וואס איהר פאטער האט איהר געגעבען. זי האט אויף שטילערהייט פארקויפט איהרע דיי־מאנדס און אלע איהרע מתנות, געמאכט געלט פון יעדער זאך, און נאכדעם ווי זי האט אנגעשריבען איהר צוואה, אז זי לאזט צעהן טויזענט דאלאר פאר דעם מאן וועלכען זי האט רואיגירט איז זי באגאנגען זעלבסטמארד.

די טראגעדיע איז נאך ניט פארענ־דיגט. ערשט איצט מיט איהך טויט הויבט זיך אויף דאס ניי אן א טרא־געדיע פון ביידע מענער וועלכע האבען בלינדערהייט געליעבט א שעהנהייט אבער זיינען ביטער ענטוישט געווארען.

מיט דער בייטש אין דער האנט איז ער ארונטערגעלאפען דעם ערשטען צימער. האט א ריס געטאן די טיר, און איז אריין אין קלענערען צימער וואו ס'זענען גע־שטאנען די בעטען. ער האט א שליידער געטאן די בייטש אן דער ערד, ארויס־זעצענדיג צווישען די ציין —

— א כפרה! אין דר'ערד זאל עס נעהן... פארברענט זאל עס ווערען... צו־זאמען מיט מיר...

ער האט זיך צוגעזעצט אויף א ראנד פון א בעט, פארבאהאלטענדיג דעם קאפ אן צווישען די הענט. ער איז אבער באלד אויפגעשפרונגען, האט אראפגעריסען די היטעל פון קאפ און האט עס מיט דער גאנצער קראפט א זעץ געטאן אין דער ערד.—

— אז שטארבען זאל איך! פגר'ן... איך וויל ניט מעהר...

ער האט דערשפירט ווי ס'ווערט איהם ענג אין דעם אנטוביכ — האט ער פאנאנדערגעריסען דאס וואטאווע וועס־טעל, האט פאנאנדערגעריסען דאס העמד. האט אויסגעשטעלט די ברוסט —

— נא! א דונער זאל מיך טרע־פען... אט א דא"א!...

אבער גרינגער איז איהם ניט גע־וואהרען, האט ער זיך אנגעכאפט פאר די האר פון קאפ, און האט מיט'ן קאפ אנ־געהויבען צו שלאגען אין וואנט.

פלוצלונג האט ער זיך אויסגע־דרעהט, האט זיך געגעבען א ציה אויס איבער דער פארלאנג, אויסשטרעקענדיג די הענט ווי אויף ארומצוגעהמען אין צו־דריקען זי צו זיך, נאר ניט געפיינענדיג די עקען — האט ער די הענט צוזאמענ־גענומען אונטער'ן ברוסט, און האט מיט־דעם שטערען אנגעהויבען רייבען די פארלאנג הין און צוריק.

נאכדעם האט ער ארויסגעצויגען די הענט, און ניט אויפהויבענדיג זיך, האט ער ווידער אנגעהויבען רייסען די האר פון קאפ, וואיעדיג אויפ'ן נאנצען קול.

— א—הא! א"א! א"א...

אין צווישען דעם וואיען, האבען זיך עצוינגע טענות, אפגעריסענע, אהן א צו־אמענהאנג —

— א"א! פארוואס? וואס וויל ער פון מיר? הא"א... וואלט זי מיר גע'סמ'ט, וואלט איך א מיתה משונה איינגענומען. — א"א... פארוואס האט זי געלאכט? פארוואס האט זי געלאכט? — פגר'ן זאל איך! א"א... וואלט אויף זיי א פגירה געקומען, א שרפה אויפ'ן פערד און וואגען!... ווער בין איך. נאט! — ווער בין איך!... איך האב איהר גע־זאגט: שיכעלאך וועל איך דיר קויפען, א פריצטע וועסטל זיין, און וועל פערד און וואגען אויספוצען, און וועל דיר פאר־טאג אין וואלד פיהרען... א"א! א"א הא"א!...

א"א... די' מאמע איז קראנק — מין איך שולדיג... און דער טאטע אין אלט — בין איך אויך שולדיג..

ער איז א ווייל שטיל געבליבען. און נאכדעם צוריק אנגעהויבען—

— איך האב געזאגט: איך וועל דיר אין וואגען אויסבעטען, און די וועסטס ווי א פריצטע ליגען אין הערען ווי די פויגעלאך זינגען, ווי פערד הירזשען, וועסטס זעהן ווי דער פרימארגען פאר־נעהמט זיך. און ווי דער פרימארגען פאר־שפאנען, און וועל זיי לאזען אויפ'ן פעלד פיהרען זיך... און איך וועל זיך אויף דער ערד לייגען, ביים וואגען, און וועל־טראכטען: מיין פריצטע ליגט, און הערט ווי די פויגעלאך זינגען, ווי פערד הירז־זשען, קוקט ווי דער פרימארגען פאר־נעהמט זיך.

פארוואס! פארוואס האט זי גע־הערט, און צו מיר געלאכט — א פאפ־לעקציע זאל מיר דא טרעפען, אויף דעם ארט!

איך האב איהר געזאגט: פארטאג, ווען די שטערען וועלען נאך זיין אין הימעל — וועל איך דיך פיהרען אויף אן אפענער לאנדקע, אויפ'ן ברעג פון א שטע־הענדיגען וואסער — דארט הערט מען ווי די זשאבעס שילטען, און מען זעהט ווי דער טוי חויבט זיך אויף פון די שפי־צען גראז. אבער ווען די זון וועט ארויס אויפ'ן הימעל, און מען וועט דערהערען די רעדער פון ערשטען פייער — פיהר איך דיך אוועק אין מיטען וואלד, אין טיפען וואלד... דו וועסט דיר זיצען אויף דעם וואגען, און איך וועל ליגען אונ־טער'ן וואגען, און טראכטען: מיין פריצ־טע זיצט אויפ'ן וואגען, אין מיטען טי־פען וואלד...

פארוואס! פארוואס האט זי מיר אויסגעהערט, און געלאזען מיר האלטען פאר איהרע הענט — אפפיילען זאלען מיר די הענט, צוזאמען מיט'ן קאפ!

איך האב איהר געזאגט: און ווען די שטערען וועלען זיך ווייזען אויפ'ן הימעל — וועל איך דעם טויער עפענען, וועל די פערד פאר'ן צוים אין הויף אריינפיהרען, איך וועל דיר אויף מיינע הענט אין שטוב אריינטראגען, און זיי אויף דער ערד ביי דעם בעט לייגען, און טראכטען: מיין פריצטע ליגט און חלומ'ט... צי פון מיר?

פארוואס! פארוואס האט זי מיר אויסגעהערט, און איהר קאפ געבויגען צו מיינע אקסלען — פלאצען זאל מיר דאס הארץ! איך האלט דאס מעהר ניט אויס...

און האב איהר געזאגט: מיין שפאן וועט זיין דער בעסטער אויף דעם וועג, מיינע פערד וועלען פליהען ווי אדלערס, דער וואגען וועט זיך ניט אנרייהרען צו דער ערד. הויפענס געלט וועל איך פאר־דינען און קויפען וועל איך דיר א קלייד מיט בלומען, און שיכלאך מיט גלאנציגע שפיצען. איך וועל דיר קויפען א גרוי־סען שפיגעל, מיט א שעהנעם קאם...

— אך, פארוואס! פארוואס האט זי מיר געברענט די ליפען, פארוואס בין איך שיער צוועצט געווארען פאר גליק, און איך האב זי אויפגעהויבען אין דער לופטען ווי א פיינעלע, און צוגעדריקט צו זיך — דערדריקט זאל איך ווערען!

— א"הא"א! א"א"א! — איך האלט דאס ניט אויס, די הארץ פלאצט מיר!

און ער האט זיך אנגעהויבען צו קייקלען איבער דער פארלאנג, אין דער לענג און אין דער ברייט, וואיעדיג אלץ העכער אין שטארקער.

— א"א"א! און איך האב מיר גע־קויפט נייע שטיוועל, מיט א נייעם דע־קעל. איך האב מיר דעם פנים געוואשען מיט זייף. און א נייע לאנגע בייטש גע־קויפט מיט זילבער אויפ'ן עק...

ער האט נאך אלץ געוויינט, אבער אלץ שטילער און שטילער. ער האט זיך שוין מעהר ניט געקייקעלט איבער דער פארלאנג — נאר געלעגען אויף איין ארט, מיט'ן פנים אראפ, און די הענט אונטער'ן פנים.

עס האט זיך נאך אביסעל צייט געהערט זיין כליפען, אבער אויך דאס האט אויסגעהערט. ס'האט אויסגעזעהן ווי ער וואלט אנטשלאפען געווארען.

אין א צייט ארום האט ער זיך אויס־געזעצט, און אפגעזויפצט —

— די מאמע איז קראנק, און דער טאטע איז אלט.. די פערד זענען פאר־לאזען און דער וואגען צוטראכען...

מיינער פארהרט מיט מיר ניט די לעצטע צייט און אין שטוב פעהלט ברויט... נאט! שטארק מיין הארץ, און קרעפטיג מיך!

איך וועל ארויספאהרען, און זוכע צו פארדיגען. די ערשטע געלט וועל איך טיילען אויף ברויט און האבער. איך וועל אין אוועגס דעם וואגען פארריכטען און מיט דזשענאכטס די רעדער שמירען. די פערדלאך וועלען צו זיך קומען, וועל־לען זיי ניך פליהען, וועל איך גיכער געלט פארדיגען. און דער מאמען וועל איך רפואות קויפען,

אין שטוב איז קאלט, און דער טאט־טע האט ניט וואס אנצוטאן — א שרעק...

—און זי? זאל איהר העל־פען...

ער האט מיט די הענט פארשטעלט דעם פנים, און האט נאך אמאל איבער־גע'חזר'ט:

— און זי? זאל איהר העל־פען... איך ווייס איהר גוטס... איך וועל ארויספאהרען און זוכען צו פארדיגען...

ער האט זיך אויפגעהויבען, אפגע־זוכט די היטעל, אויפגעהויבען די בייטש אפגעוויישט מיט'ן ארבעל די אוי־גען, פארשפליהט די וועסטעל, און אפ־געזויפצט—

—איצטער איז מיר שוין גרינגער... און איז ארויס פון צימער, פאר־מאכענדיג היינטער זיך די טיר.

MAZOLA

אן עכט גאראנטירטע

כשר'ע אויל

מיט א הכשר פון הרב קליין פון ניו יארק, און געגוצט פון יעדען אידען וואס פארשטעהט איהר עכטקייט און עקאנאמישע ווערטה. פאר פרעגען, באקען און סאלאדס.

איהר זועט עס בעסער וועלען אין בלעכלאך

פריי אונזער נייעם אידישען פארשריפט ביי בעל. שרייבט נאך דעם היינט.

THE CANADA STARCH CO., Limited
MONTREAL

פארלאנגען א מאנ־משנט פאר די געפאלע־נע העלדען

א גרויסער מאנומענט צום אנדענ־קען פון די 12,000 אידישע סאלדאטען וועלכע זענען געפאלען אין דער דייטשער ארמיי אין דער צייט פון דער מלחמה, איז געפארערט געווארען אין א מעמא־יאנדום וואס דער פארבאנד פון אידישע סאלדאטען האט דערלאנגט דער פעדע־ראציע פון די אידישע קהלות אין דייטש־לאנד.

די פעדעראציע איז אויפגעפאהרט געווארען צו נעהמען די געהעריגע שריט אום דער פלאן פאר אזא מאנומענט זאל פארווירקליכט ווערען.

אימיגראנטען און דאס אלץ לינט נאר ביי אונז אין די הענט.

אבער פארגעסט ניט אז דאס איז די לעצטע פראבע פאר אונז אידען. אזוי האט אונז אויך די רעגירונג געזאגט. און מיר טארען ניט דערלאזען אז די דאזיגע פראבע זאל פון אונז פארנאכלעסיגט ווערען.

אויב עס שטעהט אייניגע אידען ניט אן צו פאראייניגען זיך מיט פאר־מערס, זאלען זיי דאן איבערקוקען די אי־דישע תורה וועלען זיי באלד אויסגעפי־נען אז עס איז מעהר יחוס צו זיין א פארמער ווי אפילו א לעגדלארד ארדער א מאנופעקטשורער, — שוין אפגערעדט פון פארשידענע אנדערע פרנסות, און איך גלויב אז יעדער איינער וואס וועט לייר־ענען אונזער פלאן וואס וועט זיין גע־דריקט אין דער קאנסטיטוציע אין אי־דיש און אין ענגליש, וועט צוגעבען אז מיר מיינען אלעמענס טובה. דאס איז די פארענטפערונג. אויף דער דריטער און אויף אלע פראגען.

אין דעם נאמען פון אונזער ארגאנ־יזאציע דאנק איך דעם „אידישען זש